

İHYA

İhya Uluslararası İslam Araştırmaları Dergisi
International Journal of Islamic Studies

ARAPÇA ÖĞRETİMİNDE ÖMER ÇAM ANADOLU İMAM-HATİP LİSESİ MODELİ*

ÖMER ÇAM ANATOLIAN IMAM HATİP HIGH SCHOOL MODEL IN THEACHING
ARABIC

Ali TÜLÜ

Dr. Öğretim Üyesi, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi,
alitulu32@gmail.com, orcid.org/0000-0002-3245-2744,

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Types: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received: 01 Mayıs 2021 / 01 May 2021

Kabul Tarihi / Accepted: 12 Haziran 2021 / 12 June 2021

Yayın Tarihi / Published: 25 Temmuz 2021 / 25 July 2021

Yayın Sezonu / Pub Date Season: Temmuz-Güz/ July – Autumn 2021

Cilt / Volume: 7, Sayı / Issue: 2, Sayfa / Pages: 581-615.

Cite as / Atıf: Tülü, Ali. “Arapça Öğretiminde Ömer Çam Anadolu İmam-Hatip Lisesi Modeli [Ömer Çam Anatolian İmam Hatip High School Model in theaching Arabic]”. İhya Uluslararası İslam Araştırmaları Dergisi- İhya International of Islamic Studies 7/2 (Temmuz/July 2021), 581-615.

Plagiarism / İntihal: This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software. / Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi.

Etik Beyan / Ethical Statement:

Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur / It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.

* Makalenin hazırlanmasında kıymetli desteklerini esirgemeyen Okul müdürü Abdülaziz Duman Bey ve Arapça Koordinatörü Asım Şemsi Alan Bey şahsında Ömer Çam Anadolu İmam-Hatip Lisesi idarecilerine ve Arapça öğretmenlerine teşekkür ederim.

Öz

Yabancı dil bilmek günümüz dünyasında oldukça önemlidir. Bu yüzden milletler gelecek nesillere, her eğitim seviyesinde yabancı dil öğretmek için program, materyal ve müfredat hazırlar. Ülkemizde de eğitim-öğretimin hemen her seviyesinde yabancı dil öğretim programları hazırlanmıştır. Ülkemizde bir müfredat içinde öğretilen yabancı dillerden biri de Arapçadır. Arapça öğretimi hem resmi hem de gayri resmi kurum ve kuruluşlarca hemen her seviyede yapılmaktadır. Arapça öğretiminin yapıldığı resmi kurumlardan biri de yabancı dil hazırlık sınıfları da bulunan proje imam-hatip liseleridir.

Bu makalede yabancı dil hazırlık sınıfı bulunan proje imam-hatip liselerinden Ömer Çam Anadolu İmam-Hatip Lisesindeki Arapça öğretim programının teorik altyapısı, bu programda uygulanan yabancı dil öğretme yöntemleri, bir bütün olarak Arapça ders programı, bu programın materyalleri ve bu programa yardımcı aktiviteler incelenmiştir. Bu incelemeden sonra mezkûr Arapça öğretim programını bitiren veya programın son sınıfında olan öğrencilere yapılan anket çalışmasının verileri, bu veriler ışığında yaptığımız analizler ve bu analizler neticesinde vardığımız sonuçlar ortaya koyulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Arapça Öğretimi, Yabancı Dil Öğretimi, Ömer Çam Anadolu İmam-Hatip Lisesi

Abstract

Speaking a foreign language is highly crucial in today's world. That is why, the nations prepare programs, learning materials and syllabuses in order to teach foreign languages for their young generations in all degree of education. There are foreign language curriculums prepared for almost every level of education in our country as well. In Turkey, one of the languages being taught according to a curriculum is Arabic. Both official and non-official institutes teach this language in all levels. One of the official establishments teaching Arabic in Turkey is imam-hatip high school which has also foreign language prep classes.

In this article theoretical background of Arabic teaching curriculum in Omer Cam Anatolian Imam-Hatip Highschool will be examined together with Arabic teaching methods used in this curriculum, its syllabus as whole, materials of this program and the supporting activities for Arabic learning. After this examination data of the survey conducted to students who finished this program or are in the final degree of it will set forth with our analyzes over the data and the results we concluded from them.

Keywords: Arabic Teaching, Foreign Language Teaching, Omer Cam Imam-Hatip High School.

Extended Abstract

The significance of knowing a foreign language has increased even more in today's globalizing world. Therefore, nations prepare programs, materials and curriculums to teach foreign languages to their future generations at every educational stage so that they can have a say in today's world. Within that period, linguists and educators have also developed many ways and methods for the success of foreign language education. By these ways and methods has been aimed at the equal development of individuals in all four language skills (speaking, reading, listening and writing) by making use of modern tools. The order of priority in education changes according to the target audience in the enhance of these language skills. Nonetheless the most important thing is to ensure integrity between these skills rather than sorting among its. These developed ways and methods have been applied differently according to the target audience to be taught a foreign language, their foreign language learning objectives, age groups, education levels and language learning capacities. Besides one of the crucial elements in foreign language teaching is that determine the syllabus relative to the education-training periods and the basic language skills to be achieved, after the planning of the curriculum wholly.

Several foreign language teaching programs have been prepared in almost every level of education also in our country. One of the foreign languages taught within a curriculum in our country is Arabic. Teaching Arabic is carried out in different styles and methods at almost every training level according to the learning motivation of the target audience by both official institutions and non-officials. One of the official institutions where Arabic education is carried out at secondary education level is Imam-Hatip high schools. Some of the Imam- Hatip high schools in our country are project high schools. In addition to this, there are schools with Arabic prep classes among these project Imam- Hatip high schools. In these schools, Arabic teaching programs are prepared in accordance with the high school curriculum in consultation with scientific committees which is constituted by directorate. One of these schools is Ömer Cam Anatolian Imam-Hatip High School, which we will examine in our article. While preparing the Arabic curriculum in Omer Cam Anatolian Imam-Hatip High School, the conditions and levels of the students, who are the target audience, were taken into consideration. For students of this level and age group, modern methods and ways that developed in foreign language teaching were used and at the same time a program was prepared based on the Eclectic Method. With this method, fundamental course materials were determined for each semester of education (Prep, 9th, 10th, 11th and 12th grades). These basic determined materials were improved with various materials prepared by the course teachers under the chairmanship of the Arabic Coordinatorship. Visual and audio tools were used in the preparation of these materials and also aim of the equal development of the four basic language skills has been taken into consideration. A homework and examination system has been created suitable for these programs and materials. Feedbacks was given to the student regularly as to not only exams but also assignments with the contribution of the Arabic Coordinatorship. Hereby, it was aimed that realizing of the students their progress at the language learning.

The general program was supported with one-to-one lectures, various extracurricular activities, different organization such as field trips, motivational seminars and domestic and abroad summer camps. Likewise, some courses in the high school curriculum were taught in Arabic in order to support this program. In this way, the students were able to use the language they learned more. We examined the aim of this Arabic program, its creation process, its principles, the modern language teaching methods used in this program and the selected and prepared materials for this program in the first part of this article. In the second part, we shared the results of the survey applied to students who were/are studying in this Arabic program. In this survey, it is expected from students evaluate the program from general evaluation to teacher and material evaluation. Moreover, we asked questions under various headings, from the program's proficiency in four language skills to extracurricular activities. As a result of these surveys, we tried to determine the students' perspective on these issues. Afterwards, we analyzed the data of the survey study by comparing it with different studies conducted in this field. In this way, we tried to determine the strengths and weaknesses of the Arabic teaching program at Omer Cam Anatolian Imam-Hatip High School. Finally, we have

included the issues and recommendations that we assume necessary to strengthen the weaknesses of the program in the conclusion section.

Giriş

G ünümüz dünyasında bir ya da birden çok yabancı dil bilmek akademik yaşamda zorunlu bir ön koşul iken, meslek yaşamında da çoğu zaman adeta ön koşullardan biridir.¹ Bu yüzden ülkeler ve milletler, genç nesilleri geleceğe hazırlama planları içerisine onlara yabancı dil öğretmeyi de almışlardır. Ülkemizde öğretilen yabancı dillerden biri de Arapçadır. Arapça, İslam dini ve medeniyetinin iki temel kaynağı olan Kur'an-ı Kerim'in, Hadis-i şeriflerin dili olması, aynı zamanda Müslüman milletlerin ortak kültür, medeniyet ve bilim dili olması münasebetiyle dinini de öğrenmek isteyen kimseler için ayrı bir odak noktası olmuştur.² Diğer yandan Birleşmiş Milletlerin kabul ettiği altı resmi ve çalışma dilinden birisi olan Arapçanın uluslararası alanda yaygın bir dil olması ve ülkemiz ile Ortadoğu ülkeleri arasındaki ilişkilerin son zamanlarda giderek daha fazla bir önem kazanması³ uzun yıllar ilahiyat fakültelerinde özellikle İslami ilimlerin öğretim dili olarak öğretilen Arapçanın bir iletişim dili olarak da öğrenilmesinin önemini arttırdı.

Ülkemizde Arapça öğretimi hem ortaöğretim hem de üniversiteler düzeyinde yapılmaktadır.⁴ Arapça öğretimi yapılan orta öğretim kurumlarından biri de İmam-Hatip liseleridir. Nitekim imam-hatip okullarının yeni bir statü ile 1951 yılında tekrar öğretime açıldığında Arapça dersi, meslek derslerinden biri olarak okutulmaya başladı.⁵ Bu tarihten itibaren bu dersle ilgili müfredat, materyal ve program çalışmaları devam edegelmiştir. Kimi dönemlerde de Arapça öğretimi amacıyla imam-hatip liselerine hazırlık sınıfları koyulmuştur. 2014 tarihinden itibaren de ülkemizde proje imam-hatip liseleri açılmaya başlamıştır.⁶ Bu proje imam-hatip liselerinin bir kısmında yabancı dil öğretimi için hazırlık sınıfları vardır. Ömer Çam Anadolu İmam-Hatip Lisesi de 2014 yılında Arapça hazırlık sınıfı olan proje imam-hatip lisesine dönüştürülmüştür.

¹ Ahmet Kocaman, "Yabancı Dil Öğretiminde Yeni Yönelimler", *Orta Öğretim Kurumlarında Yabancı Dil Öğretimi ve Sorunları*, ed. Özcan Demirel (Ankara: Türk Eğitim Derneği, 1983), 3.

² Ali Tülü- Muhammed Raşid Derşevî, "İstanbul Şehir Üniversitesinde Arapça öğretim tecrübesi", *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 16 (21 Eylül 2019): 235.

³ Muhammed Ali Huli, *Esalibü't-tedris el-luğati'l-Arabîyye*. (Riyad: Matabiü'l-Ferezdaki't-Ticariyye, 1982), 19-20; Candemir Doğan, "Arapça Öğretiminde Yöntem Orijinli Problemler ve Çözüm Önerileri", *Nüşba: Şarkîyat Araştırmaları Dergisi* VI/21 (2006): 70.

⁴ Halil İbrahim Kaçar, "İmam-Hatip Liseleri ve İlahiyat Fakültelerinde Arapça Öğretimi Üzerine", *Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 17 (2006): 118-119.

⁵ Mehmet Zeki Aydın, "Arapça Ders Programı Uygulamalarıyla İlgili Sorunlar", *İmam Hatip liselerinde Eğitim ve Öğretim*, ed. Mahmut Zengin (İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları, 2005), 430.

⁶ Proje http://dogm.meb.gov.tr/pdf/Proje_Kitap.pdf

Biz bu çalışmamızda Ömer Çam Anadolu İmam-Hatip Lisesinde uygulanan Arapça programının esaslarını, müfredatını ve materyallerini inceleyeceğiz ve bu programda Arapça eğitimi alan öğrencilerin görüşlerini değerlendireceğiz.

Ömer Çam Anadolu İmam-Hatip Lisesi Arapça Programı

Ömer Çam Anadolu İmam-Hatip Lisesi Arapça öğretim programı, okul müdürü, idarecileri ve Arapça koordinatörü ile farklı üniversitelerden Arap Dili ve Belagati akademisyenlerinin katıldıkları akademik kurul toplantılarında istişare edilerek hazırlanmıştır.⁷ Yapılan istişareler sonucunda hedef kitlenin yaş ve beklentileri ile okulun imkânları göz önünde bulundurularak modern dil öğretim tekniklerinin kullanıldığı, her sınıf seviyesinde bir önceki seneye uyumlu ve onun tamamlayıcısı olan bir öğretim programı hazırlanmıştır. Bu programa göre her sınıf ve seviyede görülen dersler ve uygulanan metotlar şu şekildedir;

A. Hazırlık Sınıfı:

Ömer Çam Anadolu İmam-Hatip Lisesi Arapça hazırlık sınıfında uygulanan Arapça öğretim yöntemleri ve programı şu şekildedir;

a. Hazırlık Sınıfında Uygulanan Yöntemler:

Hazırlık sınıfında genel olarak Seçmeli Yöntem⁸ uygulanmış ve öğrencilerin yaş grupları, dile yaklaşımları ve seviyeleri dikkate alınarak farklı dil öğretim yöntemleri kullanılarak seçmeli bir yöntem oluşturulmuştur. Bu yöntemin kullanılmasında katkısı olan diğer yöntemler, bu yöntemlerin uygulanma sebeplerini ve amaçlarını şu şekilde özetleyebiliriz;

1) Bu sınıf seviyesinde Arapça öğretmenlerinin ana dili, hedef dil olan Arapçadır. Hazırlık sınıfında ilk dersten itibaren öğretmen tarafından yalnızca hedef dil kullanılarak, sürekli konuşma yoluyla iletişim kurulmakta ve ilk derslerden itibaren Kulak Dil Alışkanlığı Yöntemi (Audio-Lingual Method)⁹ ile dersler işlenmektedir. Bu yönteme uygun olarak ilk derslerden itibaren öğrencinin, hedef dili bir alışkanlıklar bütünü olarak algılamasına çalışılmış, sürekli tekrarlanan diyaloglar üzerinden öğrenciye hedef dil ile hareket edebileceği anlayışı verilmiştir. Bu süreç içerisinde dil bilgisi kurallarına hiç değinilmemiş ve sadece, öğrenciye hedef dilde diyalog kurabileceği özgüveni sağlanmıştır. Bu yöntem uygulanırken öğrencilerin ders kitabındaki diyalogların sürekli tekrarlanmasından sıkılacağı düşüncesiyle, ders öğretmenleri tarafından ders kitabını destekleyen ve diyalog çeşitliliği sağlayan çalışma kâğıtları hazırlanmıştır.

⁷ İstişare Heyetinde bulunan akademisyenler; Yalova Üniversitesi İslami ilimler fakültesinden Dr. Hüseyin Arslan ve Dr. Ahmet Meydan, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden Dr. Ali Tülü ve Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi'nden Muhammed Raşid Derşevi'dir.

⁸ Seçmeli Yöntem'in tanımı ve özellikleri için bkz. Özcan Demirel, *Yabancı Dil Öğretimi: İlkeler Yöntemler Teknikler*, 2. Bs (Ankara: Usem Yayınları-6, 1990), 48-50; Candemir Doğan, *Sistemantik yabancı dil öğretim yaklaşımı ve yöntemleri*. (İstanbul: Ensar Neşriyat, 2012), 201-212.

⁹ Kulak Dil Alışkanlığı Yöntemi'nin tanımı ve özellikleri için bkz. Demirel, *Yabancı Dil Öğretimi: İlkeler Yöntemler Teknikler*, 37-42; Doğan, *Sistemantik yabancı dil öğretim yaklaşımı ve yöntemleri*, 109-122.

2) Öğrencilerin çalışma kâğıtlarıyla çeşitlendirilmiş olsa bile tekrarlanan diyaloglardan sıkılacağı göz önünde bulundurularak bir süre sonra tekrarlanan diyaloglar yerine, öğrencilerin hedef dili yaşayarak öğrenmelerini amaçlayan Düzvarım yöntem/Doğal yöntem(Direct method)¹⁰ kullanılmaya başlanmıştır. Bu yöntemde de öğrencilerin anadillerini kullanmalarına müsaade edilmez, hedef dilde kısa diyaloglarla iletişim kurmaya başlayan öğrencilerin hedef dilde diyalog zenginliğine ulaşması ve kelime bilgisinin artması amaçlanır. Bu yönetime uygun olarak da dil bilgisi kuralları işlenmemektedir. Bu yöntemler sonucunda öğrencinin sözlü iletişim ve temel yazılı iletişim becerisini kazanması beklenmektedir. Bu iki yönetime uygun olarak her öğrenci için, okul ders saatleri dışında Arapça programının bir parçası olarak ana dili hedef dil olan öğretmeni ile haftada 20 dakika birebir görüşme yapması zorunlu tutulmuştur. Bu iki yöntem hem dinleme hem de konuşma becerileri kazandırmaktadır.

3) Bu yöntemlere ek olarak, teknolojik aletlerin gelişmesiyle ortaya çıkan bir öğretim modeli olan İşitsel Görsel Dil Öğretim Yaklaşımı'na (The Audio-Visual Method)¹¹ uygun olarak ders saatleri konulmuştur. Bu derslerdeki amaç; hem öğrencilerin sesleri orijinal olarak duymalarını sağlamak hem de öğrendiği kelime ve diyalogları işlevsel bir şekilde (kısa film- çizgi film- film ve benzeri videolar) içeren görsel yayınları gördüğünde, bu kelimelerle insan davranış ve duygularını özdeşleştirmeleri için doğal bir ortam oluşturmaktır.¹² Bu yöntemin en önemli özelliği beynin tüm fonksiyonlarını çalıştırarak öğretmesidir.¹³ Bu yöntemin yazılı materyal azlığı, yöntemin eksik yanlarından¹⁴ olduğu için seyredilecek her görsel-ışitsel materyal için çalışma kâğıtları hazırlanmış, böylece hem öğrencilerin dinleme-anlamaları ölçülmüş hem de çalışma kâğıtlarındaki soruları cevaplayacak olmaları, öğrencilerin daha dikkatli bir dinleme-seyretme yapmaları için motivasyon sebebi olmuştur. Bu derslerde de dilbilgisi kurallarına değinilmemiştir. Bu derslerle amaçlanan bir başka hedef de öğrencilerin dil becerilerinden dinlenme becerilerinin gelişmesidir.

4) Öğrencilerin okuma becerilerinin gelişmesi için Okumalı Dil Öğretim Yöntemi'nden¹⁵ istifade edilmiştir. Bu yönetime uygun olarak Arapça öğretiminin ilk aylarından itibaren öğrencilere okumaları için kısa hikâyeler verilmiş ve bu okumalar ilk dönemlerde öğretmenler –yurtta kalan öğrenciler anadili Arapça olan belletmen gözetiminde veya birebir görüşmelerde ders öğretmenlerinin- nezaretinde yapılmıştır. Daha sonra

¹⁰ Düzvarım Yöntem tanımı ve özellikleri için bkz. Demirel, *Yabancı Dil Öğretimi: İlkeler Yöntemler Teknikler*, 33-37; Doğan, *Sistemantik yabancı dil öğretim yaklaşımı ve yöntemleri.*, 87-108.

¹¹ Doğan, *Sistemantik yabancı dil öğretim yaklaşımı ve yöntemleri.*, 184-200.

¹² Ülkü Özgüler, “Yabancı Dil Eğitiminde Araç-Gereçlerin Kullanılması”, *Orta Öğretim Kurumlarında Yabancı Dil Öğretimi ve Sorunları*, ed. Özcan Demirel (Ankara: Türk Eğitim Derneği, 1983), 145-146.; Huli, *Esalibü't-tedris el-lugati'l-Arabîyye.*, 23-25.; Mahmud Rüşdi Hâtur v.dğr., *el-Medhal ilâ tedrisi'l-lugati'l-Arabîyye ve't-terbiyeti'd-dîniyye* (Kahire: Dârü's-Sekafe, 1990), 355-357; Doğan, *Sistemantik yabancı dil öğretim yaklaşımı ve yöntemleri.*, 190, 193.

¹³ Doğan, *Sistemantik yabancı dil öğretim yaklaşımı ve yöntemleri.*, 195, 198; Figen Kervankaya, “İmam Hatip Liselerinde Arapça Öğretimi Üzerine Bir Değerlendirme”, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1 (2014): 111.

¹⁴ Huli, *Esalibü't-tedris el-lugati'l-Arabîyye.*, 23; Doğan, *Sistemantik yabancı dil öğretim yaklaşımı ve yöntemleri.*, 199-200.

¹⁵ Doğan, *Sistemantik yabancı dil öğretim yaklaşımı ve yöntemleri.*, 157-168.

öğrenciler, seçilen hikâye kitaplarından sorumlu tutulmuş ve hikâyeler üzerinden imtihan edilmiştir.

5) Hedef dilde okuma yaparken öğrencilerin doğru okumalarına ve okuduklarını doğru anlamalarına yardımcı olması amacıyla, işlevsel olarak gramer kurallarının öğretilmesi için ders programında gramer dersleri de konulmuş,¹⁶ gramer konularının öğretiminde Spiral Yaklaşım¹⁷ metodu, konular arasındaki ilişkilerde de sarmal bir yöntem belirlenmiştir. Bu sarmal yönteme göre konular üst üste yığılan tuğlalar biçiminde değil, sürekli iç içe örülen, birbiriyle bağlantılı olan bir metotla öğretilmiştir.¹⁸

6) Öğrencilerin sistemli ve düzenli olarak öğrendikleri Arapçayı nispeten daha kontrolsüz ve eğlenceli bir şekilde tekrar etmeleri, öğrendiklerini pekiştirmeleri amacıyla oyunlarla dil öğretimi tekniğinden faydalanılmış,¹⁹ bu amaçla haftalık ders programı içerisinde Arapça oyun dersleri koyulmuştur. Bu derslerde öğrenciler, öğretmenlerin hazırladıkları çeşitli oyunlarda hedef dille iletişim kurarak hem kelime bilgilerini tekrar etmişler hem de eğlenmişlerdir. Bu derslerin bir faydası da kimi zaman hissettikleri sıkılmaldan uzaklaşmalarıdır.²⁰

b. Hazırlık Sınıfında Kullanılan Materyaller:

Hazırlık sınıfında biri temel ders kitabı olmak üzere yukarıda zikredilen öğretim yöntemlerine uygun ve öğrencilerin temel dil becerilerinde gelişimlerine katkı bulunacak farklı materyaller kullanılmaktadır.²¹ Bu materyalleri şu başlıklar altında toplayabiliriz;

1) *Teallem Arabiyye Serisi*:²² Hazırlık sınıfında temel ders materyali olarak, Dr. Mahmud İsmail Salih, Dr. Muhtar Tahir Hüseyin ve Nasif Mustafa Abdülaziz'den oluşan komisyonca hazırlanan ve "Menahicü'l-âlemiyye" tarafından neşredilen, her seviyede "öğrenci kitabı" ve "neşât/etkinlik kitabı" olmak üzere iki kitaptan oluşan ve toplam 12 seviye olan bu eğitim setinin ilk altı seviye kitapları kullanılmaktadır. Derslerde "öğrenci kitabı" takip edilmekte, öğrenciler "etkinlik kitabı"ndan ödevlendirilmektedir. Bu ödevler öğretmenler tarafından

¹⁶ Gramerin işlevsel verilmesinin gerekliliği için bkz. Halil İbrahim Kaçar, "İmam-Hatip Liseleri ve İlahiyat Fakültelerinde Arapça Öğretimi Üzerine", 121-122.

¹⁷ Spiral Öğrenme Yaklaşımı: Öncelikle ana terimleri belirlemek ve zorluk derecesi düşük olandan daha zor ve karmaşık problemlere geçmek üzere temellendirilmiştir. Her yeni düzeye geçişte ilk düzeyde öğrenilen kavramlar kullanılmaya ve tekrarlanmaya devam edilmekte; konular iç içe örülen, sürekli birbiriyle bağlantısı kurulan bir sistem içinde ele alınmaktadır. Bkz. Ahmet Kocaman, "Yabancı Dil Öğretiminde Yeni Yönelimler", 8. Bu yönteme öğrencilerin bakışı için bkz. Hatice Kübra Özdemir, "*el-Kitab fî Te'allümi'l-'Arabiyye*" *Adlı Serinin Arapça Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans, Marmara Üniversitesi, 2014), 479-480.

¹⁸ Ahmet Kocaman, "Yabancı Dil Öğretiminde Yeni Yönelimler", 8.

¹⁹ Demirel, *Yabancı Dil Öğretimi: İlkeler Yöntemler Teknikler*, 72-73.

²⁰ Eğlenerek ve etkinlikle öğrenme ile ilgili bir anket maddesi değerlendirmesi için bkz. Kervankaya, "İmam Hatip Liselerinde Arapça Öğretimi Üzerine Bir Değerlendirme", 111.

²¹ Temel dil becerilerinin hepsini geliştirmeye yönelik bir öğretim programının uygulanmasının gerekliliği için bkz. Halil İbrahim Kaçar, "İmam-Hatip Liseleri ve İlahiyat Fakültelerinde Arapça Öğretimi Üzerine", 121-122.

²² Kitabın tanıtımı için bkz. "Teallem el-Arabiyye 1 Takım (Birleştirilmiş Kitap)", erişim: 11 Şubat 2021, <https://www.akdemyayinlari.com/urun/teallem-1.html>.

daha sonra kontrol edilmekte ve tekrarlanması gerekli görülen etkinlikler sınıfta bir kez daha yapılmaktadır.

2) *Hikâye Kitapları* (Akdem yayınları Mutlu Aile Serisi Seviye 2-3):²³ Okuma becerilerinin gelişmesi ve öğrendikleri kelimelerin de pekişmesi için öğrenciler bu hikâye kitaplarını okumakla ödevlendirilmektedir. Yurtta kalan öğrenciler bu ödevlerini, özellikle eğitimin ilk dönemlerinde ana dili hedef dil olan belletmenler gözetiminde yapmaktadırlar. Konuşma ve okuduklarını anlama seviyeleri ilerlediğinde, öğrenciler, yukarıda da ifade edildiği üzere öğretmenleri ile yaptıkları birebir görüşmelerde bu hikâye kitaplarını hedef dille anlatmışlardır. Böylece hikâye kitapları, öğrencilerin hem okuma becerilerini hem de konuşma becerilerini geliştirmiştir. Birebir görüşmelerde öğretmen-öğrenci diyalogları hikâyelerdeki ana tema ve kelimeler üzerinden yapılarak öğrencilerin tekrarı muhtemel günlük diyaloglarla sıkılmaması amaçlanmıştır.

3) İstima‘/Dinleme Dersi İçin Hazırlanan Görsel ve İşitsel Materyaller: Dinleme dersi için ders öğretmenleri tarafından öğrencilerin seviyelerine, temel ders kitabındaki konulara ve kelimelere uygun görsel-işitsel materyaller/videolar muhtelif mecralardan araştırılarak tespit edilmiş, ardından bu derslerde kullanılmıştır.

4) Çalışma Kâğıtları: Arapça programı çerçevesinde, ihtiyaca göre Arapça öğretmenleri tarafından her seviyede çalışma ve ödevlendirme kâğıtları hazırlanmıştır. Hazırlık sınıfında hazırlanan çalışma kâğıtlarını üç başlık altında toplayabiliriz;

i) Öğrencilerin, temel materyal olarak kullanılan kitapta bulunan diyalog ve kelimelerin tekrarından sıkılmamaları ve kitapta öğretilmek istenen kelimelerin farklı cümlelerde kullanılarak pekiştirilmesi için hazırlanan çalışma kâğıtları.

ii) Etkinlik/oyun dersinde ve terakip/bağlaçlar/sık kullanılan deyimler konularında temel materyal olarak kullanılan çalışma kâğıtları.

iii) Dinleme dersinde öğrencilerin dinledikleri metinleri veya izledikleri videoları anlamalarını ölçme ve dikkatlerini toplama amacıyla hazırlanan çalışma kâğıtları.²⁴

c. Hazırlık Sınıfının Ders Programı:

Hazırlık sınıfının haftalık ders dağılımı yukarıda zikredilen yöntem ve amaçlar doğrultusunda şu şekilde dağıtılmıştır:

Haftalık Ders Saati: 20+4

²³ Kitabın tanıtımı için bkz. “Mutlu Aile Arapça Hikaye Serisi 2. KUR”, erişim: 11 Şubat 2021, <https://www.akdemyayinlari.com/urun/mutlu-aile-arapca-hikaye-serisi-2--kur.html>; “Mutlu Aile Arapça Hikaye Serisi 3. KUR”, erişim: 11 Şubat 2021, <https://www.akdemyayinlari.com/urun/mutlu-aile-arapca-hikaye-serisi-3--kur.html>.

²⁴ Dinleme materyallerinde anlama ve dikkati ölçmek için yazılı materyallerin gerekliliği ve faydası için bkz. Nazan Ertürk, *Türkiye’de Arapça Öğretimi Açısından “İmam Hatip Liseleri Yeni Programa Uygun Arapça” Adlı Ders Kitabı Serisinin Değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans, Gazi Üniversitesi, 2004), 123.

Muhadese (Kitap merkezli)	Okuma-Anlama (Kitap merkezli)	Terakip	Gramer	İstima'/Dinleme	Etkinlik/Oyun	Cumartesi Etüd
6	4	2	3	3	2	4

Yukarıda programa ek olarak her öğrencinin Arapça öğretmeni ile haftalık 20 dakika, öğrencinin seviyesine göre ihtiyaç duyulması halinde 20 dakika+ yarım saat şeklinde toplam 50 dakika birebir görüşmesi vardır. Bu görüşmelerde de diyaloglar hedef dil üzerinden yürütülmektedir. Ayrıca öğrenciler ilk iki aylık Arapça eğitiminin akabinde en az 100 kelimedenden oluşan haftalık kompozisyonlar yazmakla ödevlendirilirler. Kompozisyonlardaki mecburi kelime sayısı süreç içinde yılsonuna kadar 300 kelimeye çıkmaktadır. Bu kompozisyonlar Arapça öğretmenleri tarafından kontrol edildikten sonra öğrenci ile birlikte değerlendirilir ve öğrenciye hataları ve dikkat edilmesi gereken noktalar birebir görüşmelerde açıklanır.

d) Ödevler: İlk üç aylık bir eğitimden sonra öğrencilere günlük ödevlerinin dışında dil becerilerini geliştirecek çeşitli ödevler verilir. Bu ödevleri şu başlıklar altında toplayabiliriz;

1) Yazı Ödevi: Yukarıda da ifade edildiği üzere öğrenciler en az 100 kelimelik kompozisyon ödevi ile ödevlendirilir, Yılsonuna doğru ödevler en az 300 kelimelik kompozisyon şeklinde olur. Bu ödevler, öğrencilerin danışman öğretmenleri/mentörleri tarafından kontrol edilir ve birebir görüşmelerde öğrenciyle birlikte değerlendirilir.

2) Video Hazırlama Ödevi: Öğrencilere ferdi veya grup olarak video hazırlama ödevleri verilir. Öğrenciler videoları hazırlayıp değerlendirmeleri için danışman hocalarına teslim ederler.

3) Ses Kaydı Ödevi: Öğrenciler kendilerine verilen metinleri okuyarak ses kaydı alırlar ve bu kayıtları danışman hocalarına teslim ederler.

4) Etkinlik Özetleri: Öğrenciler, ders içi ve ders dışı yapılan etkinliklerle ilgili Arapça değerlendirme yazıları yazar ve bunları değerlendirilmek üzere ilgili danışman öğretmenlerine teslim ederler.

e. Geri Bildirim Sistemi: Hazırlık sınıfına gelen öğrencilere, dönem başından itibaren en fazla 10 öğrenciden sorumlu bir danışman öğretmen/mentör atanır. Öğrencilerin haftalık yazı ödevleri, video ödevleri, ses kayıt ödevleri tarafından kontrol edilmekte ve öğrenciye geri bildirim verilmektedir. Ayrıca öğrencilerin hedef dil kazanımları ilk günlerden itibaren izlenmekte ve haftalık kısa raporlar halinde Arapça koordinatörlüğüne teslim edilmektedir.

f. Hazırlık Sınıfı Yaz Kampı:

Dil öğretiminde hedef dille konuşan bir ülkede eğitim almanın büyük bir öneme haiz olduğu eğitimciler tarafından kabul edilmektedir.²⁵ Bu sebeple Ömer Çam Anadolu İmam-Hatip Lisesinde hazırlık sınıfı okuyan öğrenciler, okullarının koordinasyonunda anadili Arapça olan bir ülkede (Ürdün) hazırlık sınıfını bitirdikleri senenin yaz mevsiminde 6 haftalık bir eğitim programına katılmaları için teşvik edilirler. İlk yıllarda öğrencilerin yaklaşık %50-60'ı bu programa katılırken covid-19 pandemi öncesi son iki yılda sınıfı geçen öğrencilerin hemen hemen tamamı bu programa iştirak etmişlerdir. Ürdün'de yapılan yaz programında öğrencilerin yıl içerisinde geldikleri seviyeyi belirlemek için bir imtihan yapılır. Bu imtihan neticesine göre öğrenciler seviyelerine uygun sınıflara yerleştirilir. Öğrencilerin yıl içerisinde aldıkları programa uygun ve o programı tamamlayan bir müfredat ve bu müfredata uygun materyaller Ürdün'deki Arapça kursu ile Ömer Çam Anadolu İmam-Hatip Lisesi Arapça Koordinatörlüğü tarafından belirlenir.

Yurt dışı eğitim kampına katılmayan öğrencilere ise yurt içinde mümkünse şehir dışında 6 haftalık tamamlayıcı bir yaz programı uygulanır. Bu yaz programında Ürdün'e seyahat eden öğrencilerle yurt içinde kalan öğrenciler arasında hem seviye hem de müfredat farklılığının oluşmaması için Arapça koordinatörlüğü tarafından akademik danışma kuruluyla yapılan istişareler sonucunda bir program ve programa uygun materyaller belirlenir. Yaz programında eğitim materyallerine “Kelile ve Dimne (İsar Yayınları)”²⁶ isimli hikâye kitabı eklenmektedir.

B. 9. Sınıf Arapça Programı:

Hazırlık Arapça programını bitiren öğrencilere 9. Sınıfta hazırlık döneminde aldıkları eğitime uygun, o eğitimi destekleyen ve Arapça öğretiminin devamlılığı ilkesine uygun bir program hazırlanmıştır. Bu programda hafta sonu hazırlık kurslarından da azami ölçüde yararlanılmıştır.

a. 9. Sınıfta Uygulanan Yöntemler:

1) Öğrenciler hazırlık programı neticesinde hedef dilde kendilerini ifade edebildikleri için dersler hedef dille işlenmeye ve derslerde öğrencilerin hedef dili yaşayarak öğrenmelerini amaçlayan Düzvarım Yöntem/Doğal Yöntem (Direct Method) kullanılmaya devam edilmiştir. Derslerin bu şekilde işlenmeye devam edilmesi öğrencilerin konuşma becerilerinin gelişimine katkıda bulunmuştur. Ayrıca derslerde verilen ödevlerle, kompozisyonlarla yazma becerileri geliştirilmeye çalışılmıştır. Öğrencilerin özellikle sözlü iletişimlerinde dil bilgisi kurallarına uygun davranmalarına çok fazla dikkat edilmemiş, kendilerini rahat ifade edebilmelerine imkân verilmiştir.

2) Öğrencilerin dinleme becerilerinin gelişmesi için İşitsel Görsel Dil Öğretim Yaklaşımı'na (The Audio-Visual Method) uygun olarak hazırlık sınıflarında olduğu gibi 9.

²⁵ Özcan Başkan, *Yabancı Dil Öğretimi: İlkeler ve Çözümler* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, 1969), 76-79.

²⁶ Kitabın tanıtımı için bkz. <https://www.isar.org.tr/tr/duyuru-haberler/kelile-ve-dimne-kitabi-cikti>.

Sınıfta da istima‘/dinleme dersi konulmuştur. Yukarıda da belirtildiği gibi bu derslerdeki amaç; öğrencilerin sesleri orijinal olarak duymalarını sağlamak ve görsel yayınlar aracılığıyla öğrendiği kelimeleri insan davranış ve duygularıyla özdeşleştirmeleri için doğal bir ortam oluşturmaktır.²⁷ İstima‘ dersinin yazılı materyal eksiğinin giderilmesi için hazırlık sınıfında olduğu gibi her görsel ve işitsel materyaller için ders öğretmenleri tarafından çalışma kâğıtları hazırlanmıştır.

3) Öğrencilerin okuma-anlama becerilerinin gelişmesi için okuma anlama (*Akdem yayınları 40 Hikâye kitabı*)²⁸ dersi konulmuş buna ek olarak Temel Dini Bilgiler dersi ve Sağlık Bilgisi dersi hazırlanan metinler üzerinden işlenmiş ve bu derslerde Okumalı Dil Öğretim Yöntemi’nden istifade edilmiştir.

4) Hedef dilde öğrencilerin doğru okumalarına ve okuduklarını doğru anlamalarına yardımcı olması amacıyla gramer kurallarının spiral yaklaşım metodu ile öğretilmesine devam edilmiştir. Bu derslerde dil bilgisi kuralları teorik bir bilgi olarak ele alınmamış işlevsel olarak öğretilmiştir.

b. 9. Sınıfta Kullanılan Materyaller:

1) *Tekellem serisi* (1, 2 ve 3. Kitaplar): Mahmud Süleyman tarafından kaleme alınan bu eser Akdem Yayınları tarafından yayınlanmıştır.²⁹ Bu silsile, öğrencilerin yeni kelimeler öğrenecekleri ders kitabı olarak ve özellikle muhadese/konuşma dersleri için temel materyal olarak belirlenmiştir.

2) *40 Hikâye*: Sultan Şimşek tarafından hazırlanan eser Akdem Yayınları tarafından neşredilmiştir. Öğrencilerin okuma anlama becerilerini geliştirmek için seçilen bu eser 40 hikâye ve hikâyeler üzerine hazırlanmış çeşitli etkinliklerden oluşmaktadır. Bu etkinlikler öğrencilerin okudukları metni daha iyi anlamalarına yardımcı olmaktadır. Yukarıda ifade edilen okuma anlama becerisine ilaveten öğrenciler, bu eserle birlikte öğrendikleri birçok kelimeyi cümle içerisinde göreyerek onların ifade ettikleri anlamları daha iyi kavramışlardır.

3) *Kolay Temel Dini Bilgiler Kitabı*: Akdem yayınlarından çıkan bu kitap, imam-hatip lise müfredatına uygun olarak Kazım Ağcakaya ve Muhammed Hişam el-Hassani tarafından Arapça hazırlanmıştır.³⁰ Temel Dini Bilgiler dersi yüzde yüz Arapça olarak bu kitap üzerinden yapılmaktadır.

²⁷ Görsel-işitsel materyallerin gerekliliği ve eğitimi cazip hale getirdiği için bkz. Ertürk, *Türkiye’de Arapça Öğretimi Açısından “İmam Hatip Liseleri Yeni Programı Uygun Arapça” Adlı Ders Kitabı Serisinin Değerlendirilmesi*, 40-41; Kervankaya, “İmam Hatip Liselerinde Arapça Öğretimi Üzerine Bir Değerlendirme”, 113-114.

²⁸ Kitabın tanıtımı için bkz. “40 Hikaye İle Arapça”, erişim: 11 Şubat 2021, <https://www.akdemyayinlari.com/urun/40-hikaye-ile-arapca.html>.

²⁹ Kitabın tanıtımı için bkz. “Tekellem -1”, erişim: 11 Şubat 2021, <https://www.akdemyayinlari.com/urun/tekellem--1.html>.

³⁰ Kitabın tanıtımı için bkz. “Kolay Temel Dini Bilgiler”, erişim: 11 Şubat 2021, <https://www.akdemyayinlari.com/urun/kolay-temel-dini-bilgiler.html>.

4) *Arapçayı Öğrenenler İçin Kolay Dilbilgisi Kitabı*: Gramer dersleri için M. Serdar Şadoğlu tarafından hazırlanan ve Akdem Yayınlarından çıkan bu eser kullanılmaktadır.³¹

5) Çalışma Kâğıtları ve Ders Materyalleri: 9. Sınıf öğrencileri mezkûr matbu materyallere ek olarak ders öğretmenlerinin hazırladıkları çalışma kâğıtlarından da yararlanmaktadır. Öğrencilerin faydalandıkları çalışma kâğıtlarını şu başlıklar altında toplayabiliriz;

i) 40 Hikâye Çalışma Kâğıtları: Ders öğretmenleri tarafından her bir hikâye için kitaptaki etkinliklere ek olarak farklı çalışma kâğıtları hazırlanmıştır.

ii) Sağlık Bilgisi Dersi Materyalleri: Bu ders de Arapça olarak işlenmektedir. Mezkûr dersin Arapça yazılmış bir ders kitabı bulunmadığından bu ders için Ömer Çam Anadolu İmam-Hatip Lisesi Arapça Koordinatörlüğü'nün gözetiminde Arapça öğretmenleri tarafından lise müfredatına uygun olarak Sağlık Bilgisi materyalleri oluşturulmuştur.

iii) Medya Arapçası Dersi Materyalleri: Bu ders için de öğrencilerin seviyeleri göz önünde bulundurularak tüm materyaller Ömer Çam Anadolu İmam-Hatip Lisesi Arapça Koordinatörlüğü'nün gözetiminde Arapça öğretmenleri tarafından hazırlanmıştır.

c. 9. Sınıf Arapça Ders Programı:

9. Sınıf Arapça dersinin haftalık ders dağılımı şu şekilde planlanmıştır;

Haftalık Ders Saati: 4+2+4=10 saat						
Muhadese/ Konuşma (Kitap merkezli)	Okuma-Anlama (40 Hikaye Kitabı)	İstima'/ Dinleme	Temel Dini Bilgiler Dersi	Sağlık Bilgisi Dersi	Medya Arapçası (hafta sonu Etüd)	Gramer (hafta sonu Etüd)
2	1	1	1	1	2	2

d. 9. Sınıf Yaz Kampı:

9. Sınıf yaz tatilinde Ömer Çam Anadolu İmam-Hatip Lisesi tarafından öğrencilerine hazırlık sınıfında olduğu gibi aldıkları Arapça eğitimine uygun olarak hem yurt içinde hem de yurt dışında isteğe bağlı Arapça yaz kampı düzenlenmektedir. Bu program da hazırlık sınıfının yazında hazırlanan program gibi 6 haftalık bir programdır. Öğrenciler, okullarının koordinasyonunda anadili Arapça olan bir ülkede (Ürdün) seviyelerine uygun 6 haftalık bir eğitim programına katılmaları için teşvik edilirler. Öğrencilerin yaklaşık yüzde 15-20'si bu programa katılmaktadırlar. Ürdün'de yapılan yaz programında öğrenciler seviyelerine uygun sınıflara yerleştirilirler ve yıl içerisinde aldıkları programa uygun bir programa tabi olurlar. Bu

³¹ Kitabın tanıtımı için bkz. "Arapçayı Öğrenenler İçin Kolay Dilbilgisi (2)", erişim: 11 Şubat 2021, <https://www.akdemyayinlari.com/urun/arapçayı-ogrenenler-icin-kolay-dilbilgisi-2.html>.

programın müfredatı ve materyalleri hazırlık sınıfında olduğu gibi Ürdün'deki Arapça kursu ile Ömer Çam Anadolu İmam-Hatip Lisesi Arapça koordinatörlüğü tarafından belirlenir.

Yurt dışı eğitim kampına katılmayan öğrencilere ise yurt içinde mümkünse şehir dışında yurt dışındaki programla paralel 6 haftalık bir yaz programı uygulanır. Bu yaz programında Ürdün'e seyahat eden öğrencilerle yurt içinde kalan öğrenciler arasında hem seviye hem de müfredat farklılığının oluşmaması için Arapça koordinatörlüğü tarafından akademik danışma kuruluyla yapılan istişareler sonucunda bir program ve programa uygun materyaller belirlenir.

C. 10. Sınıf Arapça Programı:

10. Sınıfa başlayan öğrencilere daha önceki yıllarda aldığı eğitime uygun, o eğitimi tamamlayan ve destekleyen bir Arapça programı hazırlanmıştır. Bu ilkeye uygun olarak hazırlanan programın, öğrencilerin önceki yıllarda kazandıkları dil becerilerini geliştirmelerine katkıda bulunan, bu konudaki eksiklerini gideren aynı zamanda yaşadıkları dönemin gündemini Arapça kaynaklardan da takip edebilmelerini sağlayan bir program olmasına dikkat edilmiştir.

a. 10. Sınıfta Kullanılan Materyaller:

1) *Arapça Yds-Yökdil Sınavları Hazırlık Seti 1 Paragraf Soruları (Okuma Parçaları)*: Akdem Yayınları tarafından yayınlanan bu eser Prof. Dr. Nurettin Ceviz, Metin Kutlu ve Dr. Luay Hatem Yaqoob tarafından hazırlanmıştır.³² Bu eser üzerinden hem okuma etkinlikleri hem de ders hedef dille yapıldığı için kitaptaki konular üzerinden yapılan diyaloglarla konuşma becerisi geliştirilmekte ve öğrenciler farklı konularda yeni kelimeler öğrenmektedirler.

2) *en-Nabvu'l-Vadub*: Öğrencilerin Arapça seviyesindeki ilerlemeye paralel olarak ve hazırlık sınıfında belirlenen ilkeye ve spiral yonteme uygun olarak dil bilgisi konuları genişletilerek sarmal bir biçimde öğretilmeye devam edilmektedir.

3) Çalışma Kâğıtları ve Ders Materyalleri:

i) Medya Arapçası Ders Materyalleri: Öğrencilerin basın dilini öğrenerek yaşadıkları dönemin gündemini Arapça kaynaklardan da takip edebilmeleri amacıyla öğrencilerin seviyelerine göre Arapça öğretmenleri tarafından hazırlanan materyallerdir.

ii)-Siyer Dersi Materyalleri: İmam-hatip lisesi müfredatına uygun olarak ders öğretmenleri tarafından hazırlanan Arapça materyallerdir.

iii) Hadis Dersi Materyalleri: İmam-hatip lisesi müfredatına uygun olarak ders öğretmenleri tarafından hazırlanan Arapça materyallerdir.

b. 10. Sınıf Ders Programı:

Yukarıda ifade edilen programa uygun hazırlanan ders programı şu şekildedir;

³² Kitabın tanıtımı için bkz. "Arapça Yds-Yökdil Sınavları Hazırlık Seti 1 Paragraf Soruları (Okuma Parçaları)", erişim: 11 Şubat 2021, <https://www.akdemyayinlari.com/urun/arapca-yds-yokdil-sinavlari-hazirlik-seti-1.html>.

Haftalık Ders Saati: 2+2+4=8 saat					
YDS Arapça Metinler	Siyer	Hadis	Gramer (hafta sonu etüd)	Sözlü Sunum* (hafta sonu etüd)	Medya Arapçası
2	1	1	1	1	2

*: Bu derste öğrenciler 3-5 kişilik gruplar halinde salon ya da küçük gruplar halinde sınıf programı olarak belirlenen konularda en az 25 dakikalık sözlü sunum yaparlar.

D. 11. Sınıf Arapça Programı:

11. Sınıfa gelen öğrencilerin üniversite sınavlarına hazırlığı daha fazla gündemlerine alacakları düşünülerek Arapça programı hafifletilmiş kazandıkları dil beceri seviyelerini korumalarını sağlayacak ve üniversite sınavı hazırlık çalışmalarına engel olmayacak şekilde sadece imam-hatip liseleri haftalık ders çizelgelerindeki haftalık iki saat Mesleki Arapça dersi ile yetinilmiştir. Materyal olarak da 10.Sınıfta başlanılan ve yukarıda anlatılan *Arapça Yds-Yökdil Sınavları Hazırlık Seti 1 Paragraf Soruları (Okuma Parçaları)* isimli eserin okunmasına devam edilmiştir.

E. 12. Sınıf Arapça Programı:

12. Sınıfa gelen öğrencilerin tamamen üniversite hazırlık atmosferine girdikleri göz önünde bulundurularak 12. Sınıfta da bir önceki yılda olduğu gibi öğrencilerin kazandıkları dil beceri seviyelerini korumalarını sağlayacak ve üniversite hazırlıklarına engel olmayacak şekilde sadece resmi İmam-hatip liseleri ders programında olan haftalık iki saat Mesleki Arapça dersi ile yetinilmiştir. Ders materyali olarak da ders öğretmenleri tarafından hazırlanan konuşma/muhadese becerisini temele alan materyaller hazırlanmıştır.

Ömer Çam Anadolu İmam-Hatip Lisesi Arapça Programı Değerlendirme Anketi

Yukarıda anlatılan program çerçevesinde Ömer Çam Anadolu İmam-Hatip Lisesi iki dönem mezun vermiştir. Bu programın, program geliştirme ve değerlendirme ilkeleri çerçevesinde değerlendirilmesine ihtiyaç vardır. Bu ihtiyacı gidermek amacıyla mezun öğrenciler ile programın sonuna gelmiş fakat bu programda eğitimine devam eden 12. Sınıf öğrencileri arasında bir anket düzenledik. Bu anketi programın başarısını ve uygulanmasında ortaya çıkan olumlu ve olumsuz yönleri tespit etmek amacıyla yorumladık. Anketi yorumlama sürecinde, Arapça öğretimi üzerine yapılan bazı anket çalışmaları ile karşılaştırmalar yaptık.

1. **Araştırmanın Yöntemi:** Bu çalışma uygulanan bir programı değerlendirme çalışması olarak bir alan çalışmasıdır. Biz burada eğitim kurumundaki yetkililer ve ilgililer tarafından eğitim amaçlarının gerçekleştirme durumunu analiz eden Hedefe Dayalı Değerlendirme Modelini esas alacağız.

2. **Evren ve Örneklem:** Araştırmaya konu olan Arapça programının uygulandığı Ömer Çam Anadolu İmam-Hatip Lisesinde bu programla yaklaşık 120 öğrenci mezun olmuş ve 60 öğrencide son sınıfta okumaktadır. Bu araştırmanın evrenini yaklaşık bu 180 öğrenci oluşturmaktadır. Biz bu öğrencilerden isteğe bağlı olarak 47 öğrenciyi örneklem olarak aldık ve bunlara anketimizi uyguladık.

3. **Veri Toplama Tekniği:** Bu çalışma, olana ortaya koymak ve gelinen noktayı varılmak istenen hedefler doğrultusunda betimlemeyi amaçlayan bir çalışma olduğu için anket tekniği kullanılmıştır. Burada hedef sadece verileri toplamak değil, aynı zamanda elde edilen verilerin çözümlenmesi (analizi) ve değerlendirilmesi suretiyle yorumlama, değerlendirme yapmak ve önerilerde bulunmaktır. Anket soruları Ömer Çam Anadolu İmam Hatip Lisesi Arapça Koordinatörlüğü ile istişareler yapılarak ve daha önce bu alanda yapılan çalışmalar taranarak hazırlanmış ve zaman zaman anket sonuçları mezkûr çalışmalarla karşılaştırılmıştır.

4. **Verilerin çözümlenmesi:** Toplanan veriler bilgisayara aktarılmış ve istatistikler için “SPS” adlı istatistik programı kullanılmıştır. Bilgisayardan alınan veriler tablolar oluşturularak verilmiş ve yorumlanmıştır. Bazı sonuçların analizinde ve yorumlanmasında yukarıda belirtildiği üzere daha önce bu alanda yapılan araştırma sonuçlarıyla karşılaştırmalar yapılmıştır.

5. **Anket Sorularının Gruplandırılması:** Anket sorularının başlıklara göre dağılımı şu şekildedir;

A. Genel Sorular: 1-2-3

B. Programı Genel Değerlendirme Soruları: 4-5-6-8-9-23-25-26-27-28-29-33-34-36-37-38

C. Ders Dışı Etkinlik Değerlendirme Soruları: 21-22-35

D. Ders Materyalleri Değerlendirme Soruları: 7- 10

F. Öğretmen Değerlendirme: 24

G. Dinleme Becerisine Yönelik Değerlendirme Soruları: 11-12-13-14

H. Konuşma Becerisine Yönelik Değerlendirme Soruları: 15-16

İ. Yazma Becerisine Yönelik Değerlendirme Soruları: 17-18

J. Okuma Becerisine Yönelik Değerlendirme Soruları: 19-20

K. Yurt Dışı Programlarına Yönelik Değerlendirme Soruları: 30-31-32

6. **Anketten edinilen verilerin çözümlenmesi:**

A. **Genel Sorular: 1-2-3**

1. Arapçayı hangi sebeple öğrenmek istiyorsunuz?

ALİ TÖLÜ
ARAPÇA ÖĞRETİMİNDE ÖMER ÇAM ANADOLU İMAM-HATİP LİSESİ MODELİ

	Sayı	Yüzdilik
Akademik	13	% 27,7
Diğer	13	% 27,7
Dini	9	% 19,1
Ekonomik	12	% 25,5

2. Arapça öğrenmek, ilerideki meslek hayatınızda size katkı sağlayacağını düşünüyor musunuz?

	Sayı	Yüzdilik
Bilmiyorum	2	4,3
Evet	32	68,1
Hayır	2	4,3
Kısmen	11	23,4

3. İmam Hatip Lisesi'nde yabancı dilde hazırlık sınıfı olmalı mıdır?

	Sayı	Yüzdilik
Evet	43	91,5
Hayır	4	8,5

B. Programı Genel Değerlendirme Soruları: 4-5-6-9-23-25-26-27-28-29-33-34-36-37-38

4. Hazırlık sınıflarında Arapça dersleri %100 Arapça yapılmaktadır.

	Sayı	Yüzdilik
Az yeterli	3	6,4
Çok yeterli	25	53,2
Yeterli	19	40,4

5. Arapça dersleriekslenli yapılmaktadır.

	Sayı	Yüzdilik
Grammer	1	2,1
Pratik	45	95,7
Tercüme	1	2,1

6. Hazırlık sınıflarında haftalık Arapça ders saatleri, bu dili öğrenmeye yeterli midir?

	Sayı	Yüzdilik
Az yeterli	5	10,6
Çok yeterli	18	38,3
Yeterli	24	51,1

8.Hazırlık sınıflarında verilen ev ödevleri hakkında ne düşünüyorsunuz?

A- Yeterli midir?

	Sayı	Yüzdellik
Az yeterli	3	6,4
Çok Yeterli	16	34,0
Çok yetersiz	0	0
Yeterli	24	51,1
Yetersiz	1	2,1

B- Geri bildirim/Kontrolü yapılmıştır.

	Sayı	Yüzdellik
Az yeterli	5	10,6
Çok Yeterli	19	40,4
Çok yetersiz	0	0
Yeterli	19	40,4
Yetersiz	1	2,1

9. Hazırlık sınıflarında uygulanan “Birebir Görüşmeleri” faydalıdır.

	Sayı	Yüzdellik
Az yeterli	2	4,3
Çok Yeterli	35	74,5
Yeterli	8	17,0

23. Okulumuzdaki Arapça Dil koordinatörü, rehberlik ve sınıf ziyaretleri gibi görevlerini etkin bir şekilde yapmaktadır.

	Sayı	Yüzdellik
Az yeterli	1	2,1
Çok Yeterli	29	61,7
Yeterli	12	25,5
Yetersiz	2	4,3

25. 9.-10.-11. sınıfta uygulanan Arapça programı faydalı buluyor musunuz?

	Sayı	Yüzdellik
Az yeterli	13	27,7
Çok Yeterli	10	21,3
Çok yetersiz	5	10,6
Yeterli	12	25,5
Yetersiz	3	6,4

26. Hazırlık-9-10 sınıflarda uygulanan Cumartesi programı hakkında ne düşünüyorsunuz?

A- Medya Arapçası dersi faydalıdır.

	Sayı	Yüzdellik
Az yeterli	6	12,8
Çok Yeterli	13	27,7
Çok yetersiz	9	19,1
Yeterli	12	25,5
Yetersiz	4	8,5

B- Medya dersinde seçilen metinler/diyaloglar öğrenci seviyesine uygundur.

	Sayı	Yüzdellik
Az yeterli	7	14,9
Çok Yeterli	9	19,1
Çok yetersiz	4	8,5
Yeterli	21	44,7
Yetersiz	3	6,4

C- Gramer dersi faydalıdır.

	Sayı	Yüzdellik
Az yeterli	11	23,4
Çok Yeterli	10	21,3
Çok yetersiz	3	6,4
Yeterli	16	34,0
Yetersiz	4	8,5

27. Meslek derslerinin Arapça olarak işlenmesi konusunda ne düşünüyorsunuz?

A- Temel Dini Bilgiler Dersinin %100 Arapça işlenmesi faydalıdır.

	Sayı	Yüzdellik
Az yeterli	6	12,8
Çok Yeterli	15	31,9
Çok yetersiz	9	19,1
Yeterli	11	23,4
Yetersiz	3	6,4

B- Sağlık Bilgisi Dersinin %100 Arapça işlenmesi faydalıdır.

	Sayı	Yüzdellik
Az yeterli	8	17,0
Çok Yeterli	10	21,3
Çok yetersiz	14	29,8

Yeterli	10	21,3
Yetersiz	2	4,3

C-Siyer dersinin %100 Arapça işlenmesi faydalıdır.

	Sayı	Yüzdeler
Az yeterli	7	14,9
Çok Yeterli	18	38,3
Çok yetersiz	6	12,8
Yeterli	11	23,4
Yetersiz	2	4,3

D- Hadis dersinin %50 Arapça işlenmesi faydalıdır.

	Sayı	Yüzdeler
Az yeterli	6	12,8
Çok Yeterli	17	36,2
Çok yetersiz	5	10,6
Yeterli	13	27,7
Yetersiz	3	6,4

28. Hazırlık sınıflarında yapılan (Dönemlik 8 Quiz+3 Ana sınav) sınavlar faydalıdır.

	Sayı	Yüzdeler
Az yeterli	1	2,1
Çok Yeterli	27	57,4
Çok yetersiz	0	0
Yeterli	13	27,7
Yetersiz	3	6,4

29. 9. ve 10. sınıflarda her dönem sonu yapılan Sözlü/Uygulama sınavlarını faydalı buluyor musunuz?

	Sayı	Yüzdeler
Az yeterli	2	4,3
Çok Yeterli	20	42,6
Çok yetersiz	4	8,5
Yeterli	14	29,8
Yetersiz	4	8,5

33. Yaz dönemlerinde yapılan Yaz Dil Eğitim Programları faydalıdır.

	Sayı	Yüzdellik
Az yeterli	2	4,3
Çok Yeterli	26	55,3
Yeterli	15	31,9

34. Yaz takviye eğitimlerinin okul dışında farklı bir mekânda yapılması uygundur?

	Sayı	Yüzdellik
Çok Yeterli	39	83,0
Yeterli	4	8,5
Yetersiz	1	2,1

36. Beş yıl eğitim aldığınız Arapça programı kendi içerisinde uyumludur.

	Sayı	Yüzdellik
Az yeterli	7	14,9
Çok Yeterli	18	38,3
Çok yetersiz	1	2,1
Yeterli	17	36,2
Yetersiz	1	2,1

37. Okulunuzda uygulanan Arapça öğretim programı dört dil becerisinin de geliştirilmesini sağlamaktadır.

	Sayı	Yüzdellik
Az yeterli	4	8,5
Çok Yeterli	17	36,2
Çok Yetersiz	0	0
Yeterli	20	42,6
Yetersiz	2	4,3

38. Ömer Çam İmam-Hatip Lisesinde takip edilen metot, Arapçayı yabancı dil olarak öğrenmek için yeterlidir.

	Sayı	Yüzdellik
Az yeterli	5	10,6
Çok Yeterli	21	44,7
Çok Yetersiz	0	0
Yeterli	18	38,3
Yetersiz	0	0

C. Ders Dışı Etkinlik Değerlendirme Soruları: 21-22-35

21. Gerçekleştirilen eğitim müfredatının dışında Arapça tiyatro, hikâye ve şiir yazımı, belgesel ve film izleme, yarışma, sunum hazırlığı gibi aktiviteler yapılmaktadır.

	Sayı	Yüzdeler
Az yeterli	4	8,5
Çok Yeterli	27	57,4
Çok Yetersiz	0	0
Yeterli	12	25,5
Yetersiz	1	2,1

22. Arapçayı geliştirmek için turistlerle diyalog, Arap okullarını ziyaret, sempozyum, tercümanlık, kitap fuarı vb. saha ziyaretleri yapılmaktadır.

	Sayı	Yüzdeler
Az yeterli	8	17,0
Çok Yeterli	22	46,8
Çok yetersiz	5	10,6
Yeterli	6	12,8
Yetersiz	3	6,4

35. Okulunuzda Arapça eğitiminizi motive edici seminer ve toplantılar yapılmaktadır.

	Sayı	Yüzdeler
Az yeterli	9	19,1
Çok Yeterli	16	34,0
Çok yetersiz	0	0
Yeterli	15	31,9
Yetersiz	3	6,4

D. Ders Materyalleri Değerlendirme Soruları: 7- 10

7. Hazırlık sınıflarında okutulan Teallem'ül-Arabiyye isimli ders kitabı hakkında ne düşünüyorsunuz?

A-Seviyesi lise öğrencisine uygundur.

	Sayı	Yüzdeler
Az yeterli	14	29,8
Çok yeterli	9	19,1
Çok yetersiz	0	0
Yeterli	18	38,3
Yetersiz	4	8,5

B- İçeriđi lise öğrencisine uygundur.

	Sayı	Yüzdelik
Az yeterli	13	27,7
Çok yeterli	9	19,1
Çok Yetersiz	1	2,1
Yeterli	19	40,4
Yetersiz	3	6,4

C- Alıştırmaları yeterlidir.

	Sayı	Yüzdelik
Az yeterli	9	19,1
Çok yeterli	9	19,1
Çok yetersiz	1	2,1
Yeterli	27	57,4
Yetersiz	0	0

D- Güncel konuları işlemektedir.

	Sayı	Yüzdelik
Az yeterli	14	29,8
Çok yeterli	6	12,8
Çok yetersiz	3	4,1
Yeterli	17	36,2
Yetersiz	5	6,8

E- Görsel ve işitsel programı güçlüdür.

	Sayı	Yüzdelik
Az yeterli	12	25,5
Çok Yeterli	8	17,0
Çok yetersiz	2	4,3
Yeterli	20	42,6
Yetersiz	3	6,4

F- Dil bilgisi kuralları seviyeye göre ve temel dil becerilerinde yardımcı olacak şekilde işlenmektedir.

	Sayı	Yüzdelik
Az yeterli	7	14,9
Çok Yeterli	7	14,9
Çok yetersiz	1	2,1
Yeterli	29	61,7
Yetersiz	1	2,1

G- Kitabın üniteleri arasında uyum vardır.

	Sayı	Yüzdeler
Az yeterli	12	25,5
Çok Yeterli	9	19,1
Çok yetersiz	1	2,1
Yeterli	22	46,8
Yetersiz	1	2,1

10. Ders hocalarının hazırladığı “çalışma kağıtları” kitaba uygundur ve faydalıdır.

	Sayı	Yüzdeler
Az yeterli	2	4,2
Çok Yeterli	25	53,2
Çok yetersiz	0	0
Yeterli	18	38,2
Yetersiz	0	0

E. Öğretmen Değerlendirme: 24

24. Arapça ders veren öğretmenler;

A- Konulara hâkim olup, derse hazırlıklı gelmektedirler.

	Sayı	Yüzdeler
Az yeterli	2	4,3
Çok Yeterli	26	55,3
Çok yetersiz	0	0
Yeterli	16	34,0
Yetersiz	0	0

B-Dersi canlı bir biçimde işlemekte ve vücut dilini etkili kullanmaktadırlar.

	Sayı	Yüzdeler
Az yeterli	1	2,1
Çok Yeterli	27	57,4
Çok yetersiz	0	0
Yeterli	16	34,0
Yetersiz	0	0

C- Öğrencilerle göz teması kurup, sıcak bir iletişim ortamı sağlamaktadırlar.

	Sayı	Yüzdeler
Az yeterli	3	6,4
Çok Yeterli	29	61,7
Çok yetersiz	0	0

ALİ TÖLÜ
ARAPÇA ÖĞRETİMİNDE ÖMER ÇAM ANADOLU İMAM-HATİP LİSESİ MODELİ

Yeterli	12	25,5
Yetersiz	0	0

D- Öğrencilere uygun bir ses tonu, anlatım hızı ve dil seviyesi ile hitap etmektedirler.

	Sayı	Yüzdelerik
Az yeterli	2	4,3
Çok Yeterli	26	55,3
Çok yetersiz	0	0
Yeterli	16	34,0
Yetersiz	0	0

E- Öğrencilerin ilgi ve dikkatini çekerek onları konunun amacına yönlendirmektedirler.

	Sayı	Yüzdelerik
Az yeterli	2	4,3
Çok Yeterli	24	51,1
Çok yetersiz	0	0
Yeterli	17	36,2
Yetersiz	1	2,1

F- Öğrenciyi motive edip, öğrenme heyecanı uyandırmaktadırlar.

	Sayı	Yüzdelerik
Az yeterli	4	8,5
Çok Yeterli	19	40,4
Çok yetersiz	0	0
Yeterli	20	42,6
Yetersiz	1	2,1

G- Öğrencilerin tümünü derse katıp, sınıf hâkimiyetini sağlamaktadırlar.

	Sayı	Yüzdelerik
Az yeterli	17	36,2
Çok Yeterli	12	25,5
Çok yetersiz	0	0
Yeterli	14	29,8
Yetersiz	1	2,1

H- Kendilerine güven duyup, sabırlı ve hoş görülü davranmaktadırlar.

	Sayı	Yüzdelerik
Az yeterli	2	4,3
Çok Yeterli	21	44,7
Çok yetersiz	0	0

Yeterli	21	44,7
Yetersiz	0	0

F. Dinleme Becerisine Yönelik Değerlendirme Soruları: 11-12-13-14

11. Derslerin işlenişinde bilgisayar, projeksiyon, akıllı tahta vb. araç-gereçlerden yeterince yararlanılmaktadır.

	Sayı	Yüzdeler
Az yeterli	4	8,5
Çok Yeterli	22	46,8
Çok yetersiz	0	0
Yeterli	18	38,3
Yetersiz	1	2,1

12. Arapça derslerinde takip edilen görsel-ışitsel materyaller yeterli midir?

	Sayı	Yüzdeler
Az yeterli	4	8,5
Çok Yeterli	16	34,0
Çok yetersiz	0	0
Yeterli	25	53,2
Yetersiz	0	0

13. Arapça derslerinde takip edilen görsel-ışitsel materyaller anlama seviyesinin belirlenmesi için testlerle desteklenmiştir.

	Sayı	Yüzdeler
Az yeterli	4	8,5
Çok Yeterli	18	38,3
Çok yetersiz	1	2,1
Yeterli	21	44,7
Yetersiz	1	2,1

14. Arapça derslerinde takip edilen görsel-ışitsel materyaller ile yazılı materyaller arasında bir uyum vardır.

	Sayı	Yüzdeler
Az yeterli	2	4,3
Çok Yeterli	21	44,7
Çok yetersiz	0	0
Yeterli	21	44,7
Yetersiz	1	2,1

G. Konuşma Becerisine Yönelik Değerlendirme Soruları: 15-16

15. Derslerde sınıf içerisinde sözlü anlatımın gelişmesi için karşılıklı konuşmalar ve tartışmalar yapılmaktadır.

	Sayı	Yüzdeler
Az yeterli	3	6,4
Çok Yeterli	19	40,4
Çok yetersiz	1	2,1
Yeterli	22	46,8
Yetersiz	0	0

H. Yazma Becerisine Yönelik Değerlendirme Soruları: 17-18

17. Arapça yazılı anlatım için yapılan dersler ve etkinlikler yeterlidir.

	Sayı	Yüzdeler
Az yeterli	8	17,0
Çok Yeterli	22	46,8
Çok yetersiz	1	2,1
Yeterli	14	29,8
Yetersiz	0	0

18. Arapça yazılı anlatım için yapılan dersler ve etkinlikler konu ve müfredat bakımından diğer derslerle uyumludur.

	Sayı	Yüzdeler
Az yeterli	5	10,6
Çok Yeterli	15	31,9
Çok yetersiz	2	4,3
Yeterli	17	36,2
Yetersiz	6	12,8

İ. Okuma Becerisine Yönelik Değerlendirme Soruları: 19-20

19. Yardımcı materyal olarak verilen hikâye/kıssa metinleri öğrenci seviyesine uygundur.

	Sayı	Yüzdeler
Az yeterli	3	6,4
Çok Yeterli	19	40,4
Çok yetersiz	0	0
Yeterli	21	44,7
Yetersiz	1	2,1

20. Yardımcı materyal olarak verilen hikaye/kıssa metinleri faydalıdır.

	Sayı	Yüzdellik
Az yeterli	1	2,1
Çok Yeterli	22	46,8
Çok yetersiz	0	0
Yeterli	19	40,4
Yetersiz	2	4,3

J. Yurt Dışı Programlarına Yönelik Değerlendirme Soruları: 30-31-32

30. Okulunuzun düzenlediği yurt dışı eğitim programlarına katıldınız mı?

	Sayı	Yüzdellik
Evet	25	53,2
Hayır	19	40,4

31. Yurt dışı programlarını gerekli görüyor musunuz?

	Sayı	Yüzdellik
Evet	38	80,9
Hayır	6	12,8

32. Yurt dışı programlarındaki eğitimler okulumuzdaki eğitimle uyumludur ve tamamlayıcıdır.

	Sayı	Yüzdellik
Az yeterli	3	6,4
Çok Yeterli	22	46,8
Çok yetersiz	0	0
Yeterli	14	29,8
Yetersiz	2	4,3

7. Anket Sorularının Değerlendirilmesi ve Yorumlanması:

Anket sorularının değerlendirilmesini ve yorumlanmasını soru başlıklarına göre değerlendireceğiz.

A. Genel Sorular: 1-2-3

Bu sorularda genel olarak öğrencilerin eğitim durumları ile Arapçaya ve Arapça öğrenimine bakışları sorulmuştur. Mezun öğrencilerle son sınıf öğrencileri hemen hemen aynı oranda ankete katılmıştır. Öğrenciler, Arapça eğitimi almalarındaki temel etkinin ne olduğu

sorusuna en fazla akademik sonra ekonomik daha sonra dini cevabını vermişlerdir.³³ Ayrıca Arapça öğrenmenin ilerideki meslek hayatlarına katkısının olup olmaması sorulduğunda ankete katılan öğrencilerin % 90'dan fazlası olumlu cevap vermişlerdir.³⁴ Bu cevaplar onların Arapçayı sadece dini metinlerin anlaşılması için öğrenilen bir dil olarak değil; hayatın farklı alanlarında kendilerine yardımcı olacak bir dil olarak gördüklerini ve öğrendiklerini düşündürmektedir. Mezun olan veya son sınıfta olan bu öğrencilere yabancı dil için hazırlık sınıfının olup olmaması sorulduğunda öğrencilerin yine % 90'dan fazlası buna olumlu cevap vermişlerdir. Biz bu cevabı öğrencilerin verilen eğitime olumlu baktığına ve bu eğitimden istifade ettiklerini düşündüklerine yormaktayız.

B. Programı Genel Değerlendirme Soruları: 4-5-6-8-9-23-25-26-27-28-29-33-34-36-37-38

Bu başlık altında Arapça programının bütünüyle ilgili sorular yöneltilerek öğrencilerin programa bakışları ve programa dair değerlendirmeleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Öğrenciler bu programın yürütücüsü olan Arapça koordinatörlüğünün çalışma ve faaliyetleriyle ilgili soruya %94 oranında "çok yeterli+yeterli" şeklinde cevap vermişlerdir. Bu oran bize idare-öğrenci arasında sağlıklı bir iletişim olduğunu ve idarecilerin öğrencilerin ve programın taleplerine cevap verebildiklerini göstermektedir.

Nitekim öğrencilere öğretimin hedef dille ve pratik konuşma üzerinden yapılması sorulduğunda öğrenciler tamamı derslerin hedef dille ve pratik konuşma üzerinden yapıldığını söylemişlerdir.³⁵ Bu sonuç bize öğrencilerin hedef dili öğrenmeleri için adeta doğal bir ortam sağlandığı izlenimi vermektedir.³⁶ Öğrenciler ders saatlerinin yeterliliğine % 91 oranında "çok yeterli+yeterli" şeklinde cevap vermiş % 9'luk bir kısım ise bu soruya "az yeterli" şeklinde cevap vermiştir. Öğrencilerden hiçbirinin ders saatlerini yetersiz görmemeleri olumlu olarak değerlendirilmelidir. Öğrencilerin hemen hemen tamamı haftada bir yapılan birebir görüşmelerin faydalı olduğunu ifade etmişlerdir. Bu ifadeler bize birebir görüşmelerin mutlaka devam edilmesi gereken bir faaliyet olduğunu göstermektedir.

Öğrencilere Ömer Çam Anadolu İmam-Hatip Lisesinde uygulanan Arapça öğretim programının bir parçası olan 9, 10 ve 11. sınıflardaki Arapça öğretimi ile ilgili düşünceleri sorulduğunda öğrencilerin % 50'si "çok yeterli+yeterli", % 30'u "az yeterli" ve % 20'si ise

³³ Arapça öğrenen İslami İlimler Fakültesi öğrencilerine yapılan ankette "Arapça öğrenmedeki amacınız nedir?" sorusuna verilen cevaplarla karşılaştırma için bkz. Özdemir, *el-Kitab fi Te'allümi'l-'Arabîyye" Adh Serinin Arapça Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi*, 460-461.

³⁴ Arapça öğretiminin önemine ve gerekliliğine dair farklı bir öğrenci grubunun verdiği cevaplar için bkz. Sevim Özdemir - Gül Şen Yaman, "Anadolu İmam-Hatip Lisesi Öğrencilerinin Arapça Öz Yeterlik Algılarına İlişkin Görüşleri", *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 38 (t.y.): 51.

³⁵ Türkiye'de yapılan Arapça öğretimi ile ilgili yapılan farklı bir araştırmada öğretmenlerin pratik eksikliğinin öğretimin amaçlarına olumsuz etkisi ile ilgili % 34 oranındaki sonuç ile Arapça öğretmenlerinin "biz konuşmuyoruz ki" şeklinde % 41 oranında cevap vermeleri ile ilgili bkz. Mehmet Zeki Aydın, "Arapça Ders Programı Uygulamalarıyla İlgili Sorunlar", 440-443, 447.

³⁶ Türkiye'de yapılan Arapça öğretimi ile ilgili yapılan farklı bir araştırmada öğrencilerin derste Arapça konuşmalarının çok az olduğu ile ilgili bir araştırma sonucu için bkz. Mehmet Zeki Aydın, "Arapça Ders Programı Uygulamalarıyla İlgili Sorunlar", 444.

"çok yetersiz+yetersiz" şeklinde görüş belirtmişlerdir. Öğrencilere Hazırlık, 9 ve 10. Sınıflarda uygulanan cumartesi kursları ve bu kurslarda işlenen derslerin verimliliği sorulduğunda % 60 oranında "çok yeterli+yeterli" olarak cevaplamışlardır. Öğrencilerin % 12'si bu kursların faydasını "az yeterli" bulurken, % 30'u "çok yetersiz+yetersiz" bulmaktadırlar. Bu oranlar diğer maddelerdeki memnuniyet oranlarıyla kıyaslandığında hafta sonu kurslarının daha verimli ve daha cazip bir hale gelmesi için üzerinde çalışma yapılması gerektiğini düşündürmektedir.

9. ve 10. Sınıflarda Meslek derslerinin (Temel Dini Bilgiler, Siyer ve Hadis dersleri) Arapça işlenmesini "çok yeterli+yeterli" görenlerin oranı % 70, "az yeterli" görenlerin ise % 13'ler civarında iken Sağlık Bilgisi dersinin Arapça işlenmesine "çok yeterli+yeterli" şeklinde cevap verenlerin oranı ise % 47, "az yeterli" görenler ise % 20 civarındadır. Arapça işlenen bu derslerde elde edilen bu faydalı görme oranlarını, bir dersi anadili dışında görmenin zorlukları ve öğrencilerimizin lise öğrencisi olmaları göz önünde bulundurulduğunda olumlu değerlendirmekteyiz.³⁷ Ankete katılan hemen hemen tüm katılımcılar yazları yapılan dil eğitim kamplarını ve bu kampların farklı bir mekânda olmasını faydalı görmekte dirler. Bu sonuçlar bize dil eğitimi için yapılan bu yaz kamplarının programın güçlü yanlarından biri olduğu fikrini vermektedir.

Öğrencilerin yaklaşık % 92'si verilen ev ödevlerinin "çok yeterli+yeterli" olduğunu ve yaklaşık % 88'i de ev ödevlerinin kontrolünü ve kendilerine yapılan geri dönüşlerini "çok yeterli+yeterli" bulurken % 10'luk bir oran ise "az yeterli" bulmuştur. Ev ödevlerinin kontrol edildikten sonra geri dönüşleri eğitim açısından çok önemli olduğu için bu alanı biraz daha iyi seviyelere getirmek için çaba gösterilmelidir. Arapça öğretim programının en önemli bölümünü oluşturan hazırlık sınıfındaki sınav sistemini (Dönemlik 8 Quiz+3 Ana sınav) "çok yeterli+yeterli" bulanların oranı ise % 92'dir. Yine hazırlık ve 9. Sınıfta dönem sonları yapılan sözlü sınavlarını (bu sınavlara farklı üniversitelerden öğretim görevlileri de katılmaktadır) "çok yeterli+yeterli" görenlerin oranı da yaklaşık % 80 oranındadır. Edinilen yeni bilgilerin sık yapılan sınavlarla ölçülmesi öğrenciler tarafından oldukça faydalı bulunmuştur.

Öğrencilerin yaklaşık % 80'i karşılaştıkları Arapça öğretim programının kendi içerisinde uyumluluğu için "çok yeterli+yeterli" derken 15'i "az yeterli" demektedir. Bu konu da üzerinde çalışılarak iyileştirilecek bir başlıktır. Bu programın dört dil becerisinde de kendilerini geliştirmesini "çok yeterli+yeterli" % 82, "az yeterli" görenler ise % 9'dur. Karşılaştıkları bu programın Arapça öğrenimi için "çok yeterli+yeterli" olduğunu düşünenler % 83 oranında olup yaklaşık % 10'luk bölümde bu programı "az yeterli" bulmaktadır.

C. Ders Dışı Etkinlik Değerlendirme Soruları: 21, 22, 35.

Öğrencilerin yaklaşık % 66'sı Arapça öğretimini motive eden seminer ve toplantıları "çok yeterli+yeterli" görürken yaklaşık % 19'u "az yeterli" görmektedirler. Bu madde

³⁷ Farklı dersleri Arapça işlemenin Arapça öğrenimine katkısına dair farklı bir çalışmada lise öğrencilerinin görüşleri için bkz. Özdemir - Şen Yaman, "Anadolu İmam-Hatip Lisesi Öğrencilerinin Arapça Öz Yeterlik Algılarına İlişkin Görüşleri", 51.

güçlendirilmesi gereken bir noktaya işaret etmektedir ki öğrencilerin dil öğrenimi motivasyonunu arttırmak için etkinlikler artırılmalıdır.

Ankete katılanların yaklaşık % 83'ü ders dışı yapılan Arapça tiyatro, hikaye, şiir yazımı vb. etkinlikleri "çok yeterli+yeterli" bulurlarken Arapçayı geliştirmek için turistlerle diyalog, Arapça sempozyum, Arap okullarını ziyaret vb. saha ziyaretlerini "çok yeterli+yeterli" bulanların oranı ise % 60'lardadır. Okul içi etkinliklerin daha pratik yapılıyor olması bu tarz etkinliklerin bu oranda yeterli görülmesine sebep olmuştur. İmkanlar ölçüsünde saha ziyaretlerini arttırmak öğrencilerin öğrendikleri Arapçayı test etmelerine de imkân verecektir.

D. Ders Materyalleri Değerlendirme Soruları: 7, 10.

Öğrencilere hazırlık sınıflarında okutulan *Teallem'ül-Arabîyye* isimli ders kitabının lise öğrencisine uygunluğu sorulduğunda "çok yeterli + yeterli" şeklinde cevap verenlerin oranı yaklaşık % 62; "az yeterli" şeklinde cevap verenlerin oranı ise yaklaşık % 30'dur. Mezkûr silsilenin alıştırmalarını "çok yeterli + yeterli" görenlerin oranı ise % 80 olup "az yeterli" görenler ise % 9'dur. Eserin güncel konuları işlediğine dair soruya verilen cevaplar ise şu şekildedir; "çok yeterli + yeterli" % 38, "az yeterli" % 31, "çok yetersiz" yaklaşık % 20'dir. Silsilenin görsel ve işitsel programını (silsilenin akıllı tahta uygulaması vardır) "çok yeterli + yeterli" görenler % 60 civarında olup "az yeterli" görenler % 27 ve "yetersiz+çok yetersiz" görenler ise % 12 civarındadır.³⁸

Hazırlık sınıfının temel materyalinin dilbilgisi kurallarını temel dil becerilerine yardımcı olacak şekilde işlemlerini "çok yeterli + yeterli" görenler ise yaklaşık % 80 oranındadır.³⁹ Silsilenin üniteleri arasındaki uyumu "çok yeterli + yeterli" görenlerin oranı % 70 olup "az yeterli" görenler % 28 oranındadır. Bu silsilenin eksik kalan yanlarını tamamlamak için ders hocaları tarafından hazırlanan ve yukarıda teorik temellendirme kısmında bahsedilen "çalışma kağıtları"nın faydasını "çok yeterli + yeterli" görenlerin oranının % 93 olması hem bu çalışma kağıtlarının önemini göz önüne sürmekte hem de silsilede eksik görülen hususları tamamladığı kanaatindeyiz. Her yönüyle eksiksiz bir silsile bulmak oldukça zordur. Bu yüzden yabancı dil öğretiminde kullanılan diğer yardımcı materyaller, görsel ve işitsel malzemeler ders kitabı ile birlikte değerlendirilmelidir.⁴⁰

E. Öğretmen Değerlendirme: 24

Öğrencilere öğretmen yeterlilikleri sorulduğunda öğrencilerin % 90'ı öğretmenlerin konulara hâkim olduğu ve derslere hazırlıklı geldiği konusunda "çok yeterli+yeterli"

³⁸ Bir başka Arapça Öğretim setinin benzer yönlerden öğrenciler tarafından değerlendirilmesi için bkz. Ertürk, *Türkiye'de Arapça Öğretimi Açısından "İmam Hatip Liseleri Yeni Programa Uygun Arapça" Adlı Ders Kitabı Serisinin Değerlendirilmesi*, 74-88.

³⁹ Bir başka Arapça öğretim setinin gramer anlatımı ile ilgili sorulan anket sorularına verilen cevaplarla karşılaştırma için bkz. Özdemir, *el-Kıtab fî Te'allimi'l- 'Arabîyye" Adlı Serinin Arapça Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi*, 464-465.

⁴⁰ Özdemir - Şen Yaman, "Anadolu İmam-Hatip Lisesi Öğrencilerinin Arapça Öz Yeterlik Algılarına İlişkin Görüşleri", 66-67; Ertürk, *Türkiye'de Arapça Öğretimi Açısından "İmam Hatip Liseleri Yeni Programa Uygun Arapça" Adlı Ders Kitabı Serisinin Değerlendirilmesi*, 26, 38-41.

görüştüğüdür. Yine derslerin canlı ve vücut dilinin kullanılarak işlendiğini "çok yeterli+yeterli" görenlerin oranı da yaklaşık bu orandadır. Ders öğretmenlerinin öğrencilerle sağlıklı bir iletişim kurması sorulduğunda ise "çok yeterli+yeterli" şeklinde cevap verenlerin oranı % 88'dir. Öğretmenlerin kendilerine güven duyup öğrencilere karşı sabırlı ve hoş görülü davrandığını "çok yeterli+yeterli" düşünenlerin oranı % 89'dur. Öğretmenlerin öğrencilerin dil seviyelerine uygun bir anlatım hızı ve dil seviyesi ile ders işleyip işlemedikleri sorulduğunda "çok yeterli + yeterli" şeklinde cevap verenlerin oranı yaklaşık % 90 civarındadır. Öğretmenlerin, öğrencilerin ilgi ve dikkatini çekerek onları konunun amacına yönelttiğini "çok yeterli+yeterli" görenler % 87 iken; öğrenciyi motive edip öğrenme heyecanı uyandırdıklarını "çok yeterli+yeterli" düşünenler ise % 83 civarındadır. Öğretmenlerle ilgili sorulara verilen cevaplarda ortaya çıkan en zayıf nokta öğrencilerin tümünü derse katıp, sınıf hâkimiyetini sağlayabildikleri ile ilgili sorudur. Öğrencilerden % 55'i bu soruya "çok yeterli+yeterli" şeklinde cevap verirken yaklaşık % 36'sı "az yeterli" cevabını vermişlerdir. Bu noktada öğretmenlerin ders işlenirken tüm öğrencilerin derse katılımlarına dikkat etmesi, bazı öğrencilerin çok ön plana çıkarak arkadaşlarını gölgede bırakmasına izin vermemesidir.

F. Dinleme Becerisine Yönelik Değerlendirme Soruları: 11-12-13-14

Derslerin işlenişinde bilgisayar, projeksiyon, akıllı tahta vb. modern araç-gereçlerden yararlanılmasını "çok yeterli+yeterli" görenler % 85 civarındadır.⁴¹ Arapça derslerinde kullanılan görsel ve işitsel materyalleri ve bu materyallerin anlaşılma seviyesini ölçmek için hazırlanan testleri "çok yeterli+yeterli" görenlerin oranı da aynı seviyededir.⁴² İstima' dersi/Dinleme becerisi için seçilen görsel-işitsel materyaller ile diğer derslerin materyalleri arasındaki uyumun "çok yeterli+yeterli" olduğunu düşünenler de yaklaşık % 89 civarındadır. Bu oranlar dinleme becerisine verilen önemi ve bu materyallerin seçiminde yüksek oranda isabet edildiğini göstermektedir.⁴³

G. Konuşma Becerisine Yönelik Değerlendirme Soruları: 15-16

Öğrenciler sözlü anlatımın/konuşma becerisinin gelişmesi için sınıf içerisinde yapılan karşılıklı konuşmalar ve tartışmaları yaklaşık % 87'i civarında "çok yeterli+yeterli" görmektedirler. Ödev olarak verilen ve sonra yaptırılan sözlü sunumları "çok yeterli+yeterli"

⁴¹ Türkiye'de uygulanan Arapça öğretimi ile ilgili yapılan farklı araştırmalarda modern eğitim teknolojisinin az kullanılması ve buna dair değerlendirmeler için bkz. Mehmet Zeki Aydın, "Arapça Ders Programı Uygulamalarıyla İlgili Sorunlar", 440; Ahmet Koç, "İmam Hatip Lisesi Meslek Dersleri Öğretmenlerinin Yeterlilikleri Üzerine Bir Araştırma", *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8/2 (2009): 159-160.

⁴² Bir Arapça öğretim seti ile ilgili yapılan bir araştırmada Dinleme materyallerinde ek yazılı materyallerinin hazırlanması ve öğrencilerin verdiği cevaplar için bkz. Özdemir, *el-Kitab fi Te'allümi'l- 'Arabiyye" Adlı Serinin Arapça Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi*, 474-475.

⁴³ Görsel-işitsel materyallerin Arapça öğretiminde kullanılması ile ilgili farklı bir araştırma sonuçları için bkz. Mehmet Zeki Aydın, "Arapça Ders Programı Uygulamalarıyla İlgili Sorunlar", 445,447.

görenler ise yaklaşık % 75'dir. Bu sonuçlar öğrencilerin konuşma becerilerinin gelişmesi için onlara yeterli zaman verildiğini ve ilgi gösterildiğini göstermektedir.⁴⁴

H. Yazma Becerisine Yönelik Değerlendirme Soruları: 17-18

Yazılı anlatım için yapılan ders ve etkinlikleri "çok yeterli+yeterli" görenler yaklaşık % 77 iken "az yeterli" görenlerin oranı % 17'dir. Yazılı anlatım derslerinin diğer derslerle uyumunun "çok yeterli+yeterli" olduğunu düşünenler de bu orandadır. Fakat bu uyumun "çok yetersiz+yetersiz" olduğu fikrinde olanlar ise %17 civarındadır. Bu oranlar yazılı anlatım konularının diğer derslere uyumunun yeniden bir gözden geçirilmesinin, yazma becerisinin gelişmesine daha fazla katkı sağlayacağını göstermektedir.

İ. Okuma Becerisine Yönelik Değerlendirme Soruları: 19-20

Okuma becerisinin geliştirilmesi için seçilen hikâye/kıssa metinlerinin öğrenci seviyesine uygunluğunun "çok yeterli+yeterli" olduğunu düşünenler % 85 iken bu metinlerin "çok yeterli+yeterli" seviyede faydalı olduğunu düşünenler de % 87 oranındadır. Bu oranlar öğrencilere ekstra hikâye/kıssa metinleri okutmanın okuma becerisine olan olumlu katkılarını göstermektedir.

J. Yurt Dışı Programlarına Yönelik Değerlendirme Soruları: 30-31-32

Ankete katılan öğrencilerden yurt dışı programlarına katıldığını söyleyenlerin oranı yaklaşık %53 olmasına rağmen yurt dışı programlarını gerekli görenlerin oranı %80'dir. Yurt dışı programlarının okuldaki programla uyumunu ve ona katkısını "çok yeterli+yeterli" görenler ise %77 oranındadır.⁴⁵

Sonuç

Yabancı dil öğretiminde muhatap kitlenin yaş-egitim seviyesine dikkat edilmeli ve dilin temel dört becerisinin dengeli bir şekilde öğretilmesine çalışılmalıdır. Bu esaslara uyularak kendi içinde uyumlu bir program hazırlanıp bu programa uygun materyaller oluşturulduğunda ve modern yabancı dil öğretim tekniklerinden yararlanıldığında öncelikle muhatap kitlenin memnuniyeti ve hedef dili sevmeleri sağlanmakta bununla birlikte başarı sağlanabilmektedir. Nitekim bu araştırmamızda muhatap kitlenin genel olarak programdan memnuniyet ve bu programı Arapça öğretimi için yeterli görme oranı oldukça yüksektir.

Araştırmamızın sonuçlarına göre bu programın en güçlü yönlerini şu şekilde sıralayabiliriz:

⁴⁴ Bir Arapça öğretim seti ile ilgili yapılan bir araştırmada konuşma becerisinde tartışma tekniği, sunum ve tiyatro gibi aktivitelerin faydası ile ilgili soruya öğrencilerin verdiği cevaplar için bkz. Özdemir, *el-Kitab fi Te'allümi'l-'Arabiyye" Adlı Serinin Arapça Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi*, 478-479.

⁴⁵ Türkiye'de uygulanan Arapça öğretimi ile ilgili yapılan farklı bir araştırmada yurt dışına seyahatler düzenlenmesi ile ilgili bir tavsiye kararı için bkz. Mehmet Zeki Aydın, "Arapça Ders Programı Uygulamalarıyla İlgili Sorunlar", 448.

- a) Hedef dille öğretim yapılarak ve modern iletişim araçları kullanılarak adeta doğal bir ortam sağlanması.
- b) Öğretmenlerin anadillerinin hedef dil olması ve modern öğretim tekniklerini kullanmaları.
- c) Programın uygulayıcılarının programın başarısı için titizlikle çalışmaları.
- d) Dört dil becerisinin dengeli bir biçimde öğretilmeye çalışılması.
- e) Yurt içi ve yurt dışı yaz kampları ve bu kamplardaki öğretimin ders dönemine uyumluluğu.
- f) Programın kendi içinde uyumu.
- g) Program öğrencileri tarafından hazırlanan ek materyaller.
- h) Ders dışı aktiviteler.
- i) Birebir görüşmeler.

Programın güçlendirilmesi gereken yönleri ve tekliflerimizi şu şekilde sıralayabiliriz.

- a) Hazırlık sınıfında ders kitabı olarak seçilen eğitim setinin lise seviyesine uygunluğu ek materyallerle desteklenmeye devam etmelidir.
- b) Ders kitabına yardımcı olarak hazırlanan materyallerin güncel meseleleri içermesine daha fazla dikkat edilmeli.
- c) Arapça işlenen meslek ve kültür dersleri daha çekici hale getirilmeli ve öğrenciler bu konuda motive edilmeli.
- d) Cumartesi kursları daha cazip hale getirilmeli ve öğrencilerin bu kurslara ilgi ve motivasyonunun artırılması.
- e) Saha çalışmaları, gezileri ve motivasyon seminerleri artırılmalı.

Kaynakça

“40 Hikâye ile Arapça”. Erişim: 11 Şubat 2021. <https://www.akdemyayinlari.com/urun/40-hikaye-ile-arapca.html>.

“Arapça Yds-Yökdil Sınavları Hazırlık Seti 1 Paragraf Soruları (Okuma Parçaları)”. Erişim: 11 Şubat 2021. <https://www.akdemyayinlari.com/urun/arapca-yds-yokdil-sinavlari-hazirlik-seti-1.html>.

“Arapçayı Öğrenenler İçin Kolay Dilbilgisi (2)”. Erişim: 11 Şubat 2021. <https://www.akdemyayinlari.com/urun/arapçayı-ogrenenler-icin-kolay-dilbilgisi-2.html>.

“Kolay Temel Dini Bilgiler”. Erişim: 11 Şubat 2021. <https://www.akdemyayinlari.com/urun/kolay-temel-dini-bilgiler.html>.

“Mutlu Aile Arapça Hikâye Serisi 2. KUR”. Erişim: 11 Şubat 2021. <https://www.akdemyayinlari.com/urun/mutlu-aile-arapca-hikaye-serisi-2--kur.html>.

“Mutlu Aile Arapça Hikâye Serisi 3. KUR”. Erişim: 11 Şubat 2021. <https://www.akdemyayinlari.com/urun/mutlu-aile-arapca-hikaye-serisi-3--kur.html>.

“Teallem el-Arabiyye 1 Takım (Birleştirilmiş Kitap)”. Erişim: 11 Şubat 2021. <https://www.akdemyayinlari.com/urun/teallem-1.html>.

“Tekellem -1”. Erişim: 11 Şubat 2021. <https://www.akdemyayinlari.com/urun/tekellem--1.html>.

Aydın, Mehmet Zeki. “Arapça Ders Programı Uygulamalarıyla İlgili Sorunlar”. *İmam Hatip liselerinde Eğitim ve Öğretim*. ed. Mahmut Zengin. İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları, 2005.

Başkan, Özcan. *Yabancı Dil Öğretimi: İlkeler ve Çözümler*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, 1969.

Demirel, Özcan. *Yabancı Dil Öğretimi: İlkeler Yöntemler Teknikler*. Ankara: Usem Yayınları-6, 2. Basım, 1990.

Doğan, Candemir. “Arapça Öğretiminde Yöntem Orijinli Problemler ve Çözüm Önerileri”. *Nüşba: Şarkiyat Araştırmaları Dergisi* VI/21 (2006), 69-88.

Doğan, Candemir. *Sistemik Yabancı Dil Öğretim Yaklaşımı ve Yöntemleri*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2012.

Ertürk, Nazan. *Türkiye’de Arapça Öğretimi Açısından “İmam Hatip Liseleri Yeni Programa Uygun Arapça” Adlı Ders Kitabı Serisinin Değerlendirilmesi*. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2004.

Hâtır, Mahmud Rüşdi vd., *el-Medhal ilâ tedrîsî’l-lugati’l-Arabiyye ve’t-terbiyeti’d-diniyye*. Kahire: Dârü’s-Sekafe, 1990.

Huli, Muhammed Ali. *Esalibü’t-tedris el-lugati’l-Arabiyye*. Riyad: Matabiü’l-Ferezdaki’t-Ticariyye, 1982.

Kaçar, Halil İbrahim. “İmam-Hatip Liseleri ve İlahiyat Fakültelerinde Arapça Öğretimi Üzerine”. *Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi*. 17 (2006), 117-133.

Kervankaya, Figen. “İmam Hatip Liselerinde Arapça Öğretimi Üzerine Bir Değerlendirme”. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 1 (2014), 108-117.

Kocaman, Ahmet. “Yabancı Dil Öğretiminde Yeni Yönelimler”. *Orta Öğretim Kurumlarında Yabancı Dil Öğretimi ve Sorunları*. ed. Özcan Demirel. Ankara: Türk Eğitim Derneği, 1983.

Koç, Ahmet. “İmam Hatip Lisesi Meslek Dersleri Öğretmenlerinin Yeterlilikleri Üzerine Bir Araştırma”. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8/2 (2009), 131-174.

Özdemir, Hatice Kübra. *el-Kitab fî Te‘allümi’l- ‘Arabiyye” Adlı Serinin Arapça Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans, 2014.

Özdemir, Sevim- Şen Yaman, Gül. “Anadolu İmam-Hatip Lisesi Öğrencilerinin Arapça Öz Yeterlik Algılarına İlişkin Görüşleri”. *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 38 (2017/1), 35-69.

Özgüler, Ülkü. “Yabancı Dil Eğitiminde Araç-Gereçlerin Kullanılması”. *Orta Öğretim Kurumlarında Yabancı Dil Öğretimi ve Sorunları*. Ed. Özcan Demirel. Ankara: Türk Eğitim Derneği, 1983.

Tülü, Ali - Derşevî, Muhammed Raşid. “İstanbul Şehir Üniversitesinde Arapça öğretim tecrübesi”. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*. 16 (21 Eylül 2019), 244-248. <https://doi.org/10.29000/rumelide.618684>.